

DAY HỌC ĐỊA LÝ KINH TẾ - XÃ HỘI VIỆT NAM THEO ĐỊNH HƯỚNG GIÁO DỤC VÌ SỰ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG

Lê Thị Nguyệt - Nguyễn Thị Hồng (*Trường ĐH Sư phạm – ĐH Thái Nguyên*) -
Phạm Thị Hồng Nhung (*Khoa KH Tự nhiên & Xã hội – ĐH Thái Nguyên*)

Trong xu thế toàn cầu hoá và hội nhập quốc tế, giáo dục được coi là một trong những công cụ chủ chốt của phát triển bền vững (PTBV). Bởi dạy học theo định hướng giáo dục vì sự phát triển bền vững (GDPTBV) là sự tiếp thu các tri thức, cách thức hành động và phong cách sống cần thiết trong xã hội hiện đại với một tương lai bền vững trên cả ba mặt: kinh tế, xã hội và môi trường sinh thái. Địa lý KT-XH Việt Nam là một trong những môn học có nhiều ưu thế để thực hiện GDPTBV với khả năng không chỉ đề cập đến khía cạnh không gian mà còn xem xét những khía cạnh kinh tế - xã hội, chính trị và sinh thái của đất nước.

1. Nội dung cơ bản của GDPTBV

* *Về bản chất*, GDPTBV là quá trình thúc đẩy các giá trị, mà trong đó tôn trọng các giá trị đó luôn được đặt ở vị trí trung tâm (UNESCO, 2005):

- Tôn trọng phẩm giá, quyền của con người trên toàn cầu và cam kết đối xử công bằng với mọi người trong cuộc sống, xã hội.

- Tôn trọng quyền con người thuộc về các thế hệ tương lai và cam kết có trách nhiệm giữa các thế hệ đó.

- Tôn trọng, quan tâm đến cuộc sống cộng đồng trong toàn bộ sự đa dạng của nó, bảo vệ, phục hồi các hệ sinh thái trên trái đất.

- Tôn trọng tính đa dạng văn hoá, cam kết xây dựng một nền hoà bình không bạo lực và khoan dung tại mỗi địa phương cũng như trên toàn thế giới [5]

* *Về nội dung*, DPTBV liên quan đến ba lĩnh vực văn hoá - xã hội, môi trường và kinh tế.

- Văn hoá - xã hội: Quyền con người, hoà bình và an ninh, quyền bình đẳng giới, đa dạng văn hoá và giao thoa văn hoá, sức khoẻ, HIV/AIDS, thể chế.

- Môi trường: Các nguồn tài nguyên thiên nhiên, sự thay đổi khí hậu, phát triển nông thôn, đô thị hoá bền vững, phòng chống và giảm nhẹ thiên tai [3]

- Kinh tế: Xoá đói, giảm nghèo, tinh thần trách nhiệm tập thể, kinh tế thị trường.

2. Tích hợp kiến thức GDPTBV chương trình Địa lý KTXH Việt Nam

Địa lý KT-XH Việt Nam là môn học quan trọng, được đưa vào chương trình học lớp 9 và lớp 12. Do vậy, việc tích hợp kiến thức GDPTBV vào chương trình Địa lý KT-XH Việt Nam trong chương trình đại học là cơ sở quan trọng trong việc GDPTBV.

* *Phương thức tích hợp gồm:*

- *Hình thức lồng ghép:* Kiến thức môn học cũng chính là kiến thức GDPTBV. Hình thức này có thể là một bài trọn vẹn, một tiêu mục hay một vài câu trong bài học.

- *Hình thức liên hệ:* Kiến thức GDPTBV không được nêu rõ trong giáo trình, nhưng dựa vào kiến thức bài học, giảng viên có thể bổ sung, liên hệ kiến thức GDPTBV vào bài giảng.

* *Nội dung GDPTBV khai thác từ chương trình Địa lý KT-XH Việt Nam*

Chương trình Địa lý KT-XH Việt Nam gồm các phần: Đánh giá tài nguyên thiên nhiên Việt Nam, Địa lý dân cư, Địa lý các ngành kinh tế, sự phân hoá lãnh thổ theo các vùng kinh tế, Việt Nam trong xu thế toàn cầu hoá và khu vực hoá. Kiến thức của GDPTBV đã được đưa vào chương trình bao gồm: Sử dụng tài nguyên thiên nhiên và bảo vệ môi trường Việt Nam, các vấn đề văn hoá - xã hội (dân số, lao động, việc làm, đô thị hoá, giáo dục, y tế), các vấn đề kinh tế (tăng trưởng kinh tế, kinh tế thị trường...).

Nội dung của Địa lý KT-XH Việt Nam gắn với nội dung của GDPTBV

Nội dung địa lý	Nội dung GDPTBV
Chương 1: Đánh giá kinh tế tài nguyên thiên nhiên Việt Nam	Vấn đề sử dụng nguồn tài nguyên và môi trường ở Việt Nam
Chương 2: Địa lý dân cư	Vấn đề dân số, lao động, xoá đói giảm nghèo, văn hoá, y tế, giáo dục, tác động của quá trình đô thị hoá đến môi trường ở Việt Nam
Chương 3: Địa lý các ngành kinh tế	Khai thác và sử dụng hợp lý tài nguyên thiên nhiên; Công nghiệp hoá sạch; Phát triển nông nghiệp và nông thôn bền vững; Phát triển bền vững thương mại, du lịch, giao thông vận tải
Chương 4: Sự phân hoá lãnh thổ theo các vùng kinh tế	Vấn đề phát triển bền vững các vùng và địa phương ở Việt Nam.
Chương 5: Việt Nam trong xu thế toàn cầu hoá và khu vực hoá	Vấn đề PTBV ở Việt Nam: Thực trạng PTBV, các lĩnh vực ưu tiên

** Phương pháp dạy học Địa lý KTXH Việt Nam theo định hướng GDPTBV*

Phương pháp dạy học theo định hướng GDPTBV cần đảm bảo các nguyên tắc cơ bản của phương pháp dạy học đại học: Gắn liền với ngành nghề đào tạo ở đại học; gắn liền với thực tiễn cuộc sống và sự phát triển của khoa học công nghệ; ngày càng tiếp cận với phương pháp nghiên cứu khoa học; có khả năng phát huy cao độ tính tích cực, độc lập, sáng tạo của sinh viên; đảm bảo tính phong phú, đa dạng, gắn với trang thiết bị kỹ thuật và phương tiện [4]; đồng thời phải đảm bảo được mục tiêu của GDPTBV, đó là giúp sinh viên có được những kiến thức cơ bản, cần thiết và nhận thức được những vấn đề của PTBV.

- *Phương pháp đặt vấn đề:* Đây là một trong những phương pháp phát huy rất hiệu quả tính chủ động, tích cực của sinh viên. Trong phương pháp này, giảng viên không trình bày tri thức theo thứ tự làm sẵn mà có sự sắp xếp tài liệu để đặt thành những tình huống có vấn đề, những mâu thuẫn kích thích người học phải suy nghĩ, tìm cách giải quyết.

- *Phương pháp thảo luận nhóm:* Là sự trao đổi ý tưởng, quan điểm nhận thức giữa sinh viên và giảng viên, giữa sinh viên và sinh viên, Quá trình trao đổi, tranh luận sẽ tạo cho sinh viên kỹ năng làm việc theo nhóm và giao tiếp trong công việc. Sau khi cho sinh viên thảo luận, giảng viên cần tổng kết lại và đưa ra những thông tin bổ sung.

- *Phương pháp phân tích tổng hợp tư liệu:* Là cách tiếp cận cá nhân để cung cấp thông tin cho sinh viên. Giảng viên giới thiệu cho sinh viên nguồn tài liệu có chứa nội dung hay quy trình cần phải nắm để tự học.

- *Phương pháp đàm thoại*: Phương pháp thường dùng trong dạy học nói chung và dạy học Địa lý KT-XH theo định hướng GDPTBV nói riêng. Phương pháp đàm thoại là dùng lời nhưng dưới hình thức trao đổi qua lại giữa thầy và trò. Thông thường giảng viên là người chủ động đề ra câu hỏi (hoặc hệ thống câu hỏi) và yêu cầu học sinh trả lời.

- *Phương pháp dạy học địa lý với sự hỗ trợ của phần mềm Power Point và các phần mềm có nội dung địa lý*: Phương pháp này cho phép người sử dụng có thể thiết kế các slide theo ý muốn, có thể khai thác thông tin trên mạng trực tiếp phục vụ nội dung cần chuyển tải. Bài giảng được đa dạng hoá ở từng đơn vị kiến thức, qua đó dễ dàng tổ chức hoạt động học tập của sinh viên.

- *Phương pháp thực địa*: Thực địa là một cách khảo sát thực tế để sinh viên rút ra được những bài học, từ đó có những nhận định đánh giá theo ý kiến cá nhân. Theo chương trình của Địa lý KT-XH Việt Nam, sinh viên có một đợt thực địa tổng hợp. Giảng viên có thể kết hợp với đợt thực địa để sinh viên tham quan thực tế những vấn đề PTBV ở một địa phương cụ thể.

3. Kết luận

Dạy học Địa lý nói chung và dạy học Địa lý KT-XH Việt Nam nói riêng theo định hướng GDPTBV là rất cần thiết và có ý nghĩa trong việc giúp sinh viên hiểu rõ hơn về vấn đề PTBV của đất nước. Trên cơ sở hiểu biết đó, phương pháp này sẽ hình thành cho người học kỹ năng, giá trị, lối sống vì sự PTBV. Nhưng GDPTBV là một khái niệm mới, có nội hàm rộng hơn giáo dục môi trường. Vậy nên, để tích hợp nội dung này vào nội dung Địa lý KT-XH Việt Nam, giảng viên cần nghiên cứu nội dung GDPTBV và nội dung chương trình môn học. Có như vậy mục tiêu, nhiệm vụ cũng như hình thức, phương pháp thực hiện mới được xác lập, và quá trình dạy học mới đạt hiệu quả cao

SUMMARY

Teach Vietnam Geography, Economics and Society following the education orientation of sustainable development

In context of globalization and economic integration, education should be renovated and improved in a sense of Sustainable Development both in terms of theory and practicality, which is related to some main issues such as environment, economy, society and the relationship among them. In teaching socio - economic Viet Nam geography, education for Sustainable Development integration into the syllabus has been seen as an important activity of training learners with knowledge, skills and ways of living in a sense of of Vietnam Agenda - 21.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1]. Bộ Giáo dục & Đào tạo - Trường ĐH Sư phạm - ĐH Thái Nguyên (2006), *Chương trình khung và chương trình chi tiết ngành Sư phạm Địa lý trình độ đào tạo đại học hai môn*.

[2]. *Định hướng chiến lược phát triển bền vững ở Việt Nam (Chương trình nghị sự 21 của Việt Nam)*, Hà Nội, 2004.

[3]. Nguyễn Thị Thu Hằng, Đoàn Thị Thanh Phương (2006), “*Giáo dục vì sự phát triển bền vững thông qua chương trình*”, Báo cáo Hội thảo khoa học ĐH Sư phạm Hà Nội.

[4]. Bộ Giáo dục và Đào tạo - Học viện quản lý giáo dục, Hà Nội (2006), *Giáo dục học Đại học*.

[5]. Trần Đức Tuấn (2006), *Đổi mới giáo dục Địa lý theo định hướng của giáo dục vì sự phát triển bền vững*, Kỷ yếu Hội thảo khoa học ĐH Sư phạm Hà Nội.